

УДК 657.1:347.453.1

Кузик Наталія

к.е.н., доцент

Кроп Олена

магістр

Національний університет біоресурсів

і природокористування України

м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ОПЕРАЦІЙНОЇ ОРЕНДИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Анотація

У статті розкриваються окремі питання, пов'язані з організацією, методикою і інформаційним забезпеченням контролю операцій з операційної оренди основних засобів.

Ключові слова: *Основні засоби, контроль, суб'єкти контролю, операційна оренда.*

На будь-якому підприємстві незалежно від галузевої приналежності та форм власності, розмірів та обсягів діяльності основні засоби є об'єктивною необхідністю. На підприємствах агропромислового виробництва основні засоби виступають основою господарської діяльності підприємства. Однак все більш популярним в умовах фінансово-економічної кризи стає такий специфічний механізм залучення основних засобів, як оренда. Це дозволяє залучати у господарську діяльність необхідний обсяг основних засобів без суттєвих одноразових грошових вкладень, а також надає можливість отримувати дохід від здачі в оренду тимчасово невикористовуваних об'єктів, зберігаючи право власності на них та поліпшуючи фінансово-господарську діяльність підприємства. Такі умови визначають та підкреслюють потребу поглибленого дослідження питань контролю орендних операцій.

Особливості і методика побудови обліку та контролю орендних операцій є об'єктом вивчення вітчизняної економічної науки та практики, що розкриті у наукових розробках М.І. Бондаря, Л.М. Братчук, П.І. Гайдуцького, Л. М. Діденко, С.О. Левицької, І.Ю. Литвиненко, Л.Г. Ловінської, П.Т. Саблука та інших. Не применшуючи значимості досліджень зазначених авторів, зазначимо, що питання обліку орендних операцій потребують дослідження, як на теоретичному, так і на практичному рівнях.

Метою дослідження є аналіз організаційно-методичних аспектів контролю орендних операцій основних засобів аграрних підприємств, а також обґрунтування актуальних питань з його удосконалення.

Сучасна діяльність сільськогосподарських підприємств контролюється зовнішніми суб'єктами (зовнішніми аудиторами, опосередковано – органами державної влади, кредиторами, інвесторами). Окрім того, все більше господарюючих суб'єктів стверджують важливість функціонування внутрішнього контролю. Однак, незалежно від того, який із суб'єктів здійснюватиме контроль, сама методика перевірки операцій з основними засобами є досить трудомістким процесом та потребує знання великої кількості

нормативних документів.

На початковому етапі перевірки орендних операцій варто вивчити умови договорів оренди та визначити, які її види мають місце в господарській діяльності підприємства. Відповідно до п. 4 цього П(С)БО 14 «Оренда» орендою визнається угода, за якою орендар набуває права користування необоротним активом за плату протягом погодженого з орендодавцем строку [2]. При цьому П(С)БО 14 виділяє два види оренди – операційну і фінансову. Визначення другого з цих видів оренди, яке міститься у П(С)БО 14, передбачає наявність хоча б однієї з наведених нижче ознак: орендар набуває права власності на орендований актив після закінчення строку оренди; орендар має можливість і намір придбати об'єкт оренди за ціною, нижчою за його справедливую вартість на дату придбання; строк оренди становить більшу частину строку корисного використання (експлуатації) об'єкта оренди; теперішня вартість мінімальних орендних платежів з початку строку оренди дорівнює або перевищує справедливую вартість об'єкта оренди; орендований актив має особливий характер, що дає змогу лише орендареві використовувати його без витрат на його модернізацію, модифікацію, дообладнання; орендар може продовжити оренду активу за плату, значно нижчу за ринкову орендну плату; оренда може бути припинена орендарем, який відшкодовує орендодавцю його втрати від припинення оренди; доходи або втрати від змін справедливої вартості об'єкта оренди на кінець терміну оренди належать орендарю [2].

Таким чином, контролюючому суб'єкту спочатку необхідно порівняти умови орендного договору з ознаками, передбаченими у п. 4 П(С)БО 14 для фінансової оренди. Якщо укладений підприємством договір не відповідає жодній з ознак, установлених для фінансової оренди, тоді таку оренду слід відображати в бухгалтерському обліку як операційну.

Під час перевірки орендних операцій слід мати на увазі, що сторонам орендного договору важливо правильно відобразити орендні операції в бухгалтерському обліку дотримуючись при цьому вимог податкового законодавства. У орендаря отримані на підставі договорів операційної оренди основні засоби обліковуються на позабалансовому рахунку 01 «Орендовані необоротні активи», тому в ході перевірки слід звернути увагу за якою вартістю відображається на позабалансовому рахунку бухгалтерського обліку отриманий в операційну оренду об'єкт основних засобів (слід відображати за вартістю, зазначеною в угоді про оренду).

Варто виділити такий напрям, як перевірку документального оформлення операційної оренди майна. Слід мати на увазі, договір оренди може укладатись у простій письмовій формі. У випадку оренди деяких об'єктів будівлі або іншої капітальної споруди (їх окремої частини) строком на три роки і більше, транспортного засобу за участю фізичної особи – вимоги до форми договору підвищені: такий договір підлягає нотаріальному посвідченню (п. 2 ст. 799 Цивільного Кодексу України). Тому контрольні процедури мають включати встановлення об'єкту оренди; строку, на який укладається договір оренди; розмір орендної плати; умов його повернення або викупу.

Перевіряючи відображення таких операцій на рахунках бухгалтерського обліку, слід мати на увазі, що належна за користування об'єктом операційної

оренди плата визнається в орендаря витратами згідно з П(С)БО 16 «Витрати» на прямолінійній основі протягом строку оренди або з урахуванням способу одержання економічних вигід, пов'язаних із використанням об'єкта операційної оренди (п.9 П(С)БО 14 «Оренда») [2]. Орендна плата в орендаря повинна відображатися залежно від призначення орендованого об'єкта: у складі собівартості продукції (робіт, послуг), адміністративних витрат, витрат на збут тощо.

Помилковим на практиці є підхід, за яким отримані в оренду основні засоби не визнаються об'єктами інвентаризації. На отримане в оренду майно необхідно складати окремі інвентаризаційні описи з посиланням на документи, які підтверджують прийняття відповідних об'єктів в оренду, в яких окрім установлених відомостей, слід зазначити і строк оренди. Окрім того, формувати такі описи варто окремо за кожним орендодавцем, а кожному з них необхідно передати його примірники після завершення процесу інвентаризації до складання річного звіту. Виявлені, однак не обліковані об'єкти, а також ті, щодо яких зазначено недостовірні дані, слід внести до опису із зазначенням правильних даних та технічних показників на ці об'єкти.

Ретельно перевіряють операції щодо передачі основних засобів в оренду. Для цього вивчають зміст договорів (на який строк, розмір орендної плати, умови проведення капітального ремонту орендованих основних засобів), і їх виконання, а також правильність розрахунків за орендовані основні засоби і відображення цих операцій на рахунках бухгалтерського обліку [1].

Зміст зазначених напрямів дає можливість стверджувати визначальну роль бухгалтерського контролю, значення якого в практичній діяльності підприємств часто недооцінюється, покладаючись більшою мірою на засоби і механізми зовнішнього контролю. Однак, якщо такий підхід може бути виправданим у великих підприємствах, то на малих і середніх (переважна більшість саме таких серед підприємств агропромислового виробництва) бухгалтерський контроль у тісному зв'язку та координації з керівниками відповідних структурних підрозділів, за якими закріплені об'єкти основних засобів, і керівником чи власником підприємства може дати відчутний ефект.

З метою посилення практичної цінності та ефекту методичних процедур слід викладати результати контролю у робочих документах, наслідуючи практику незалежних аудиторів. Документальне узагальнення результатів контролю дасть контролюючому суб'єкту чітко визначитись із переліком необхідних дій щодо реалізації напрямів перевірки таких операцій. Окрім того, документальне узагальнення результатів контролю дає можливість достовірно та кваліфіковано представити результати здійснення, що, в свою чергу, забезпечує своєчасність представлення інформаційних даних відповідним користувачам.

Оренда є особливим та розповсюдженим видом діяльності. Здійснюючи контроль орендних операцій, слід враховувати як специфічний зміст самих операцій, так і специфіку діяльності підприємства, які здійснюють такі операції. У подальшому поглибленого дослідження вимагає розробка раціональної системи контролю, яка передбачає збір і перевірку інформації шляхом застосування відповідних прийомів і процедур з метою забезпечення

достовірності облікової системи орендних операцій, її відповідності юридичним вимогам, адекватному документальному відображенню орендних операцій, об'єктивній оцінці.

Список використаних джерел

1. Живко, З. Б. Контрольно-ревізійна діяльність [Текст] : навч. посіб. / З. Б. Живко, І. О. Ревак, М. О. Живко. – К. : Алерта, 2012. – 496 с.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28 липня 2000 р. № 181 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. – Заголовок з екрана (дата звернення 7.04.2014 р.).

УДК 657.6.003.13 (477)

Прокопишин Оксана

к.е.н., в.о. доцента

Романів Олег

магістр

Львівський національний аграрний університет
м. Дубляни

ОСНОВНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ЕФЕКТИВНОСТІ, ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Анотація

У статті з'ясовано поняття «аудит ефективності» відповідно до міжнародних стандартів та необхідність його запровадження в Україні. Доцільність його проведення полягає у обґрунтованні пропозицій щодо підвищення ефективності використання коштів державного та місцевих бюджетів у процесі виконання бюджетних програм.

***Ключові слова:** аудит ефективності, фінансовий аудит, міжнародні стандарти, бюджетні кошти.*

У світовій практиці впродовж тривалого часу використовують таку форму державного фінансового контролю, як аудит адміністративної діяльності (далі ААД), який ще називають аудитом відповідності якості витраченим коштам, аудитом результативності або аудитом ефективності. У низці країн аудит ефективності в сукупному обсязі перевірок найвищих органів державного фінансового контролю сягає 50-60 %. На сьогодні ефективне використання бюджетних коштів вимагає від контролюючих органів створення адекватних механізмів фінансового контролю, які б дали змогу визначити ступінь досягнення запланованих соціально-економічних результатів, відтак оцінивши ефективність використання державних ресурсів органами виконавчої влади. Такі механізми передбачає аудит ефективності, який широко застосовують у